

www.bastinaobjave.com

Imam Muhammed Bakir

- Ustanovljenje velikog znanstvenog pokreta;
- Učenici Imamove, mir neka je na nj, škole;
- Širenje nauke i otvaranje kapija znanja;
- Povijest zabrane bilježenja hadisa od strane halifa;
- Šiiti – utemeljeitelji sabiranja hadisa;
- Imam Bakir, mir neka je na nj, u Šamu

Kratki pregled životopisa Imama Bakira

Hazreti Bakir, mir neka je na nj, rođen je 57. godine po Hidžri u Medini. U vrijeme smrti svoga oca Imama Zejnul-Abidina, mir neka je na nj, 94. h.g., imao je trideset i devet godina. Ime mu je Muhammed, a nosio je nadimke Ebu Džafer, Bakir i Bakirul-ulum.

Njegova majka je kćerka Imama Hasana Mudžtebe, mir neka je na nj, Ummi Abdullah, te je on tako prvi koji je i po ocu i po majci pripadao potomstvu Fatime i Alija.

Imama Bakir umro je 114. hidžretske godine u Medini, i sahranjen je na poznatom groblju Bakija pored svog oca i djeda. Njegov imamat trajao je sedamnaest godina.

Halife Imamovi savremenici

Tokom svog imamata peti Imam je bio savremenik sljedećim halifama:

- Velid ibn Abdul-Melik (86-96. h.g.);
- Sulejman ibn Abdul-Melik (96-99. h.g.);
- Omer ibn Abdul-Aziz (99-101. h.g.);
- Jezid ibn Abdul-Melik (101-105. h.g.);
- Hišam ibn Abdul-Melik (105-125. h.g.).

Ove halife – izuzmemo li Omera ibn Abdulaziza koji je bio prilično pravedna osoba i privržen Poslanikovoju, blagoslov i mir neka je na nj i njegove, porodici, redom su bili silnici i tirani, nisu imali obzira niti prema vlastitim rođacima, a posebno strogi bili su prema petom Imamu.

Ustanovljenje velikog znanstvenog pokreta

Peti Imam se tokom svog imamata, unotoč neprikladnim uvjetima, bavio predstavljanjem i širenjem božanskih istina i znanja, razjašnjavao je znanstvene probleme i pokrenuo je širok naučni pokret i stvorio je preduvjete za ustanovljavanje velikog islamskog sveučilišta koje će svoj zenit doživjeti u vrijeme njegovog dragog sina Imama Sadika, mir neka je na nj.

Peti Imam je po svom znanju, učenosti i vrlinama bio najistaknutiji među uglednicima Hašimija, te su njegovo istaknuto mjesto u pogledu učenosti i moralnosti potvrđivali i prijatelji i neprijatelji. Iza njega je ostalo toliko predaja i hadisa o pitanjima islamskih vjerskih propisa odnosno fikha, tefsira, historije islama i različitih znanosti koliko, dotad, nije niti od jednog drugog potomka Imama Hasana i Huseina, mir neka je na njih.¹ Druženjem s njim okoristili su se mnogi istaknuti učenjaci, a i nekolicina Poslanikovih, blagoslov i mir neka je na nj i njegove, ashaba koji su još bili živi.

Tabiini Džabir ibn Jezid Džafi i Kejsan Sedžestani, te učenjaci fikha poput Ibn Mubareka, Zehrija, Evza'ija, Ebu Hanife, Malika, Šafija i Zijada ibn Munzirnehdiya okoristili su se njegovim naučnim djelom i prenosili su njegove riječi neposredno ili, katkad, preko nekolicine posrednika.

Knjige i radovi sunitskih učenjaka i historičara poput Taberija, Belazerija, Selamija, Hatiba Bagdadija, Ebu Naima Isfahanija, te knjige poput Malikovog *Muvattaa*, Ebu Davudovog *Sunena*, Ebu Hanifinog *Musneda*, Meruzijevog *Sunena*, Zamahšerijevog tefsira i desetine sličnih, dakle najvažnije knjige sunitskog svijeta, prepune su izvanrednih kazivanja petog Imama i svako malo uočavamo riječi “rekao je Muhammed ibn Ali” ili “rekao je Muhammed Bakir”.²

Također, šiitske knjige o različitim pitanjima prepune su riječi i hadisa hazreti Bakira, mir neka je na nj, što će potvrditi svako ko je iole upoznat sa ovom literaturom.

Imam Bakir, mir neka je na nj, u viđenju učenjaka

Glas o znanju i učenosti Imama Bakira, mir neka je na nj, toliko se pronio islamskim svijetom da je stekao nadimak Bakirul-Ulum (otvoritelj kapija znanja, odnosno rješavatelj naučnih pitanja).

Ibn Hidžr Hejtemi piše: “Muhammed Bakir otvorio je i obznanio tolike riznice skrivenog znanja, i obznanio je toliko fikhskih istina, mudrosti i profinjenih znanja da to nije vidljivo samo onima koji ne gledaju ili onima koji su zlonamjerni. Upravo zato on je nazvan rastvoriteljem i zbirkom znanja te širiteljem zastave znanja.

Abdullah ibn Ata, jedna od uglednih ličnosti i velikih učenjaka Imamovog vremena, kaže: “Nikad nisam vidio da je nečijim predavanjima prisustvovalo više učenjaka islama kao predavanjima Muhammeda ibn Alija, mir neka je na nj, i da su se osjećali tako slabim i malim kad je riječ o znanju. Vidio sam Hakema ibn Utejbu, koji je u znanosti i fikhu bio proslavljen, kako pred Muhammedom Bakirom sjedi onako kako djete sjedi pred odraslim učiteljom, skrušeno i na koljenima, žudno sluša njegove riječi i upija ih.”³

Imam Bakir, mir neka je na nj, pri svojim kazivanjima uglavnom se pozivao na kur'anske ajete i za dokaz je uzimao Riječi Božiju, pa je rekao: “Šta god da kažem, pitajte me gdje se u Kur'anu to nalazi, pa da vam navedem ajet koji se odnosi na datu stvar.”⁴

Učenici škole Imama Bakira, mir neka je na nj!

Hazreti Bakir, mir neka je na nj, odgojio je učenike koji su postali istaknute ličnosti u oblasti fikha, hadisa, tefsira i ostalim islamskim znanostima i svaki od njih ubraja se među značajne učenjake. Velike ličnosti poput Muhammeda ibn Muslima, Zerare ibn A'ina, Ebu Basira,

¹ Šejh Mufid, *Al-Iršad*, Qom, Mektebeti basireti, str. 261.

² Ibn Šahrašub, *Menaqibi Ali ibn Ebi Talib*, Entesharat-e Allame, Qom, sv. 4., str. 195.

³ Sabit Ibn Dževzi, *Tezkiretul-hevas*, Menshureti mektebetul-haydariyye, Nedžef 1383, str. 337.; Ibn Isa Arbili, *Keshful-ghamet fi ma'rifetil-ime*, Mektebeti benu Hašim, Tabriz 1381., sv. 2, str. 329.; Ibn Kesir, *Al-Bidaye vel-hidaye*, Mektebetul-me'arif, Bejrut 1977, sv. 9, str. 311. U nekim djelima naveden je kao Kahim ibn Ujnejna, ali ispravno je Utejba.

⁴ Tabrisi, *Ihtidžadž*, Metbu'atul-Murtezavi, Nedžef 1350., str. 176.

Burida ibn Muavije Adžilija, Džabira ibn Jezida, Hamrana ibn A'ina i Hišama ibn Salima odgojeni su u Imamovoj školi.

Šesti Imam rekao je: “Četiri osobe održale su živim našu školu i hadise moga oca: Zerare, Ebu Basir, Muhammed ibn Muslim i Burid ibn Muavija Adžili. Da nije bilo njih, niko se ne bi okoristio vjerskim znanjima i Poslanikovim naukom. Ova četvorica bijahu čuvari vjere. Oni su, među šiitima našeg vremena, prvi koji su se upoznali s našim naukom i na Dan sudnji će se prije drugih priključiti nama.”⁵

Učenici škole Imama Bakira, mir neka je na nj, bili su najistaknutiji znalci fikha i muhadisi u svome vremenu i imali su preimućstvo u odnosu na nešiitske fakihe i pravnike.

Širenje nauke i otvaranje kapija znanja

Blistava naučna djela petog Imama i njegovih najistaknutijih učenika koje je njegova velika škola podarila islamskom društvu učinila su da se ostvari predskazanje Poslanika islama, blagoslov i mir neka su na nj i njegove.

Prenositelj tog predskazanja jeste Džabir ibn Abdullah Ensari, poznata ličnost iz ranog perioda islama. Džabir, inače jedan od velikih ashaba Poslanika islama, blagoslov i mir neka je na nj i njegove, i posebno privržen poslaničkoj obitelji, kaže:

“Jednom mi Poslanik islama, mir i blagoslov neka je na nj i njegove, reče: ‘Nakon mene, srest ćeš osobu iz moje porodice, čije je ime moje ime i koji mi je likom sličan. On će pred ljudima otvoriti kapije znanja.’”

Kad je Poslanik, blagoslov i mir neka je na nj i njegove, izrekao ovo predskazanje, hazreti Bakir, mir neka je na nj, još nije bio rođen. Prošle su godine, i došlo je vrijeme četvrtog Imama. Jednom je Džabir prolazio ulicama Medine, kad ugleda hazreti Bakira. Obrati pažnju na njega i opazi znakove o kojima je Poslanik, blagoslov i mir neka je na nj, govorio, pa ga upita: “Kako se zoveš?” Ovaj odgovori: “Zovem se Muhammed ibn Ali ibn Husein.” Džabir ga tad poljubi u čelo i reče: “Preko mene te poselamio tvoj djed Poslanik Božiji!”

Od tog dana, iz poštovanja prema Poslaniku, blagoslov i mir neka je na nj i njegove, i kao dokaz veličine Imama Bakira, mir neka je na nj, Džabir ga je dvaput dnevno obilazio. Sjedio bi u Poslanikovoj džamiji među masom ljudi i kao odgovor nekim zlobnicima koji su ga ismijavali zbog takvog postupanja prepričavao je predskazanje Poslanika islama.⁶

Jedna napomena

Ovdje treba napomenuti da je priča o Džabirovom susretu s Imamom Bakirom, mir neka je na nj, i njegovom prenošenju Poslanikovog selama Imamu u sličnim oblicima zabilježena u različitim predajama u knjigama poput *Ridžali Kašši*, *Kešful-gemmat*, *Amali Suduk*, *Amali Šejh Tusi*, Mufidovom *Ihtisasu* i mnogim drugim.

Inačice ove predaje razilaze se oko dvije stvari:

Prvo, razlikuju se po tome što je u nekim inačicama Džabir sreo Imama Bakira, mir neka je na nj, na nekoj od medinskih ulica, prema drugim ga je vidio u kući četvrtog Imama, a prema trećim je hazreti Bakir posjetio Džabir i tad ga je Džabir prepoznao.

Drugo, u nekim inačicama ove predaje navodi se da je Džabir u to vrijeme bio oslijepio, dok se u drugim kaže da je Džabir pažljivo posmatrao i proučavao lice petog Imama. Sigurno je da to ne bi bilo moguće ukoliko je Džabir bio slijep.

Što se prve razlike tiče, treba reći da, ukoliko stvar dublje osmotrimo, između ovih predaja nema oprečnosti, jer svjedočanstva da je Džabir, iz svoje iskrene i osobite naklonosti prema Poslanikovoj porodici, često ponavljao Poslanikovo predskazanje i uručivanje selama, želeći

⁵ Šejh Tusi, *Ikhtiyari ma'refatir-ridžal*, Daneshgah-e Mashhad, Mashhad, str. 136-137.

⁶ Medžlisi, Muhammed Bakir, *Biharul-Anvar*, Darul-kitabi islamiyye, Tehran, sv. 46, str. 226.

na taj način dodatno ukazati na veličinu Imama Bakira, mir neka je na nj. Prema tome, nema ništa sporno u tome ako se ista stvar ponovila u više navrata, na različitim mjestima i u raznim prilikama.

Što se, pak, druge oprečnosti tiče, možda se one predaje koje govore o Džabirovom zagledanju Imama odnose na period kad je Džabir još imao vid, dok, naprimjer, šejh Mufid od Imama Bakira, mir neka je na nj, prenosi: “Došao sam kod Džabira ibn Abdullaha Ensarija i nazvah mu selam. Odgovori mi na selam i upita: ‘Ko si ti?’ To je bilo nakon što je oslijepio.”⁷ Sličan hadis prenosi i Sebat ibn Dževzi.⁸

Politička i društvena situacija i uvjeti

Kazali smo da je Imam Bakir, mir neka je na nj, bio savremenik petorici emevijskih halifa. U nastavku ćemo specifičnosti periodsa vlasti svakog od njih kako bi nam bilo jasnije u kakvim društvenim i političkim uvjetima je živio Imam Bakir, mir neka je na nj.

Velid ibn Abdul-Melik

Velid ibn Abdul-Melik bio je prvi halifa savremenik petog Imama, a budući da smo o njemu govorili baveći se životopisom Imama Sedžada, ovdje ćemo tek dodati neke podatke.

Period Velidovog hilafeta vrijeme je pobjede muslimanima u ratovima protiv nevjernika. U njegovo vrijeme prostor pod emevijskom vlašću proširio se na istoku i na zapadu. Stoga se područje pod njegovom vlašću širilo i na istoku i na zapadu, pa su tako osvojeni dijelovi Indije, Kabul, Kašgar, Tus i još neka područja priključena su prostranoj islamskoj zemlji i njegova osvajanja proširila su se sve do Andaluz. Dotadašnje kraljevstvo Andaluz palo je pred snagama pod vođstvom Muse ibn Nusejra, zapovjednika islamske vojske, i ova zemlja pala je u ruke muslimana.⁹

Sulejman ibn Abdul-Melik

Period hilafeta Sulejmana ibn Abdul-Melika trajao je kratko, ne duže od tri mjeseca. Sulejman se na početku svoje vladavine pokazao blagim i, kako bi se domogao vlasti, otvorio je vrata iračkih zatvora i oslobodio je hiljade ljudi koji su nevini bili pohapšeni i zatvoreni od strane Hadždžadža ibn Jusufa. On je uklonio iz službe Hadždžadžove službenike i ubiratelje poreza i poništio je mnoge njegove tiranske običaje.

Plamen osvetništva

Sulejmanovo oslobađanje zarobljenika u Iraku desilo se na početku njegove vlasti; kasnije je postupao drukčije i, zarad ličnih interesa i vođen osvetoljubivošću, odao se nasilju i zločinima. Potaknut plemenskim šovinizmom, izložio je pritiscima pripadnike plemena Mudra i pomagao je njihove oponente, odnosno pleme Jemeni (Kahtani).¹⁰ Također, ubio je niz vojnih zapovjednika i značajnih ličnosti, a nije imao milosti niti prema Musi ibn Nusejru i Tariku ibn Zijadu, dvojici heroja koji su osvojili Španiju.¹¹

⁷ Šejh Mufid, *Al-Iršad*, Qom, Mektebeti basireti, str. 262.

⁸ Sabit Ibn Dževzi, *Tezkiretul-hevas*, Menshureti mektebetul-haydariyye, Nedžef 1383, str. 337.

⁹ Ayeti, Muhammed Ibrahim, *Andalus ya tarikh-e hukumat-e muslimin dar Uropa*, Daneshgah-e Tehran, Tehran 1363, str. 17-18.

¹⁰ Furukh, Omer, *Mukhtasiri tarikhul-'arab*, Dari 'Ilmul-melayin, Bejrut 1967, str. 125.

¹¹ Ibn Asir, *Al-Kamilu fil-tarih*, Bejrut, Dari Sadir, 1399. h.g., sv. 5, str. 11 i 37.; Mesudi, *Murudžul-zehab*, Bejrut, Darul-Anadalu, sv. 3, str. 173 i 182.

Autor knjige "Politička historija islama" piše: "Sulejman se prema svojim namjesnicima specifično ponašao: neki su uživali njegovu posebnu naklonost, dok je druge nastojao ukloniti. Među one prema kojima je Sulejman bio neprijateljski raspoložen spadaju namjesnik u Indiji Muhammed ibn Kasim, Kutejba ibn Muslim, namjesnik u Mezopotamiji, te namjesnik u Andalusu Musa ibn Nusejr."¹² Netrpeljivost prema njima potjecala je iz nekih ličnih nazora odnosno izvirala je iz plemenskih suprotstavljenosti, što je tema koju, nažalost, ovdje ne možemo šire obraditi.

Nemoral na halifinom dvoru

Sulejman ibn Abdul-Melik bio je izuzetno škrt čovjek, proždrljiv, sklon provodu i odan ovosvjetskim užicima. Prenosi se da je mogao pojesti koliko nekoliko prosječnih ljudi zajedno! Njegova trpeza uvijek je bila pretrpana najrazličitijim đakonijama. Odijevao se u raskošno ukrašenu skupocjenu odjeću i na tome je toliko insistirao da ni svojim službenicima, čak ni dvorskim vodonošama, nije dopuštao da odijevaju običnu odjeću već su i oni, prilikom dvorskih ceremonijala (!), morali nositi vezenu šarenu odjeću. Sklonost ka raskoši uskoro se sa dvora prenijela u gradove, te su sličnu odjeću uskoro počeli nositi i obični ljudi u Jemenu, Kufi i Aleksandriji.¹³

Omer ibn Abdul-Aziz

Iako je svojom oporukom Abdul-Melik ibn Mervan (Sulejmanov otac) za Sulejmanovog naslijednika odredio njegovog brata Jezida ibn Abdul-Melika, Sulejman je, kad je bolestan shvatio da mu se smrt primakla, iz nekih svojih razloga, odredio za svoga naslijednika Omera ibn Abdul-Aziza. Kad je, nakon Sulejmanove smrti, u džamiji objavljeno da je Omer ibn Abdul-Aziz naslijednik hilafeta, ljudi su ga prihvatili i dali su mu prisegu.¹⁴

Svjestan uznemirenosti masa i osvjedočen u snažnu mržnju naroda prema emevijskoj vlasti, Omer ibn Abdul-Aziz od početka je nastojao pridobiti za sebe potlačene i ugrožene, pa je u svom proglasu namjesnicima provincija i predstavnicima centralne vlasti pisao ovako:

"Ljudi su se našli izloženi pritiscima, nasilju i tlačenju, a Božiji propisi nad njima krivo se provode. Nasilnici među dosadašnjim namjesnicima i zapovjednicima, svojim propisima inovotarijama koje su unijeli, zanemali su pravdu i ispravno ponašanje, pa se narod našao na rubu propasti. S tim se mora prekinuti i valja nadoknaditi ono što je učinjeno u prošlosti.

Od sad pa nadalje, onome ko odluči obaviti hadždž treba čim prije isplatiti njegov udio u bejtul-malu kako bi mogao krenuti na put. Niko od vas nema prava, prije nego što mene konsultira, kažnjavati nekoga, odsjeći nekome ruku ili nekoga objesiti."¹⁵

Borba protiv nemorala i rasipništva

Uz sve ovo, pošto je uspostavio vlast, Omer ibn Abdul-Aziz rasprodao je sve dvorske konje i jahalice na javnoj dražbi, a novac je uplatio u blagajnu bejtul-mala. Svojoj ženi Fatimi, Abdul-Melikovoj kćeri, naredio je da sav svoj nakit, dragulje i skupocjene poklone koje su joj otac i brat darovali iz bejtul-mala vrati natrag u državnu kasu, ili da, ukoliko joj se teško

¹² Ibrahim Hasan, Hasan, *Tarikh-e siyasi-ye islam*, Džavidan, Tehran 1360, sv. 1, str. 401.

¹³ Mesudi, *Murudžul-zeheb*, Bejrut, Darul-Anadalu, sv. 3, str. 175.

¹⁴ Mesudi, *Ibid*, str. 183.

¹⁵ Ibn Vazih, *Tarihi Jaqubi*, Menshureti mektebetul-haydariyye, Nedžef 1384, sv. 3, str. 50.

rastati od tih stvari, napusti njegovu kuću. Fatima se povinovala i predala je sav nakit i dragulje uzete iz bejtul-mala.¹⁶

Ne samo da je Omer ibn Abdul-Aziz pokazao svojoj ženi šta znači ispravno postupati, nego je rasprodao svu skupocjenu odjeću Sulejmana ibn Abdul-Melika i dobiveni novac, a radilo se o četiri hiljade dinara, uplatio je u državnu blagajnu.¹⁷

Omer ibn Abdul-Aziz otpočeo je tako dvoju društvenu reformu i borbu protiv nemorala od vlastite kuće i samog vladarskog dvora. Potom je proširio opseg borbe i pozvao je Emevije, svoje amidžice, da polože račune te im je naredio da u bejtul-mal vrata sav društveni imetak koji su prisvojili. Krajnje dosljedno oduzeo je Emevijama sav imetak koji su silom oteli od naroda i vratio ga je njegovim vlasnicima. U velikoj mjeri uspijevao je zaštititi imetak naroda od ruku Emevija.¹⁸

Sve ovo Emevijama je teško palo i oni počеше djelovati protiv Omera ibn Abdul-Aziza. Jedan od Omerovih bližnjih, znajući za to, jednom mu reče: “Zar se ne bojiš da bi se tvoj narod mogao dići protiv tebe i oboriti te s vlasti?”, a Omer mu odgovori: “Jedino čega se plašim jeste polaganje računa na Danu sudnjem. (Zar hoćeš da me uplašiš pučem?)!”¹⁹

Zabrana vrijeđanja Alija, mir neka je na nj

Kako smo vidjeli, Omer ibn Abdul-Aziz, u usporedbi s ostalim emevijskim halifama, bio je prilično pravedna osoba, te iako se i njegova vlast smatra vlašću taguta budući da za nju nije bio ovlašten od strane čistih Poslanikovih namjesnika, on se ipak obračunao sa mnogim zlima svojih prethodnika i njegova vlast nije bila bez korisnih rezultata. Međutim, od svih njegovih doprinosa, najvažnija njegova usluga islamu, štaviše čovječanstvu, činjenica koja u povijesti njegove vladavine blista osobitim sjajem, jeste ukidanje ružne novotarije proklinjanja Zapovjednika vjernika, mir neka je na nj. Time je iskorijenio jedan grozni običaj koji je trajao šezdeset i devet godina, čime je šiitima i ljudskom rodu uopće učinio golemu uslugu.

Ova novotarija predstavljala je ružno naslijeđe iz Muavijinog doba. Kad je nakon šehadeta Zapovjednika vjernika, mir neka je na nj (40 h.g.), Muavija situaciju u potpunosti stavio pod svoju kontrolu, odlučio je da, objedama i propagandom, Alija, mir neka je na nj, prikaže kao najgoreg čovjeka u islamskom svijetu!! Da bi to postigao, s jedne strane, sve prijatelje i sljedbenike Zapovjednika vjernika, mir neka je na nj, izložio je pritisku te ih je sabljom i progonima spriječavao da govore o vrlinama i prednostima Imama Alija. Štaviše, nije dopuštao da niti jedan hadis, predaja ili pjesma pohvalnica o Aliju, mir neka je na nj, dopru do javnosti. S druge strane, kako bi blistavu Alijevu, mir neka je na nj, ličnost izopačeno prikazao, natjerao je muhadise koji su se hranili s trpeze emevijske vlasti da izmisle hadise koji će govoriti protiv Alija! Tako su nastali brojni hadisi krivotvorine i šireni su među narodom!

Muaviji ni ovo nije bilo dovoljno, pa je naredio da se širom prostrane zemlje islama na džuma-namazima, kao dodatak hutbi, proklinje i vrijeđa Alija, mir neka je na nj. Ta ružna novotarija uzela je maha i postala običaj, polučila je rezultata u javnosti i ukorijenila se kao normalna stvar. Djeca su, tako, odrastala uz proklinjanje Alija, mir neka je na nj, a odrasli su odlazili s ovog svijeta neprijateljski raspoloženi prema Aliju!

---

¹⁶ Suyuti, *Tarihul-hulefa*, Mektebetu-musna, Bagdad 1383, str. 232.; Ibn Qutejba, *Al-Imamet ves-siyaset*, Matbu'ati Mustafa Al-Babi Halebi, Kairo 1382, sv. 2, str. 116.; Furuqh, Omer, *Mukhtasiri tarik hul-'arab*, Dari 'Ilmul-melayin, Bejrut 1967, str. 129.

¹⁷ Ibn Qutejba, *Ibid*, str. 116.

¹⁸ Suyuti, *Ibid*, str. 232.

¹⁹ Ebu Hanifa Dinvari, *Al-Akhbari teval*, lhyai kutubul-'arabiyye, Kairo, str. 331.

Nakon Muavije, i druge emevijske halife nastavile su ovaj običaj, tako da se ta novotarija zadržala sve do kraja prvog hidžretskog stoljeća kada je Omer ibn Abdul-Aziz preuzeo hilafet.²⁰

Odras učiteljevog utjecaja

Samo po sebi, nameće se pitanje zašto je Omer ibn Abdul-Aziz postupio ovako i šta je razlog da je među emevijskim halifama upravo on odlučio poduzeti ovako krupne korake?

Odgovor na ovo pitanje vraća nas u dane njegovog djetinjstva odnosno jedan naizgled mali događaj koji je imao velikog utjecaja na njegov način rezonovanja, dotad uglavnom pod utjecajem općeg mišljenja. Uistinu, tog dana desilo se nešto što će kasnije, u doba njegovog hilafeta, rezultirati tako krupnim odlukama.

Događaj o kome je riječ desio se u vrijeme kad se Omer ibn Abdul-Aziz školovao kod svog učitelja Abdullaha, pobožnog, učenog i savjesnog čovjeka. Jednog dana Omer se igrao s ostalom djecom svog uzrasta, porijeklom iz emevijske i porodica koje su bile u njihovoj službi. Djeca su, zanesena igrom, svaki i najmanji povod koristila da vrijeđaju i proklinju Alija, mir neka je na nj, kako je tada bilo uobičajeno. U svom dječaćkom zanosu, i Omer je s njima učestvovao u tome. Upravo tad pokraj njih naiđe njegov učitelj i ču kako njegov učenik skupa s ostalom djecom proklinje Alija, ali ne reče ništa i uđe u džamiju. Uskoro je bilo vrijeme za nastavu i Omer dođe u džamiju da bi prisustvovao času. Učitelj ga opazi, ali stade na namaz. Omer je čekao dok je njegov učitelj klanjao, no učitelj je mnogo više nego je uobičajeno bio predan namazu. Mali učenik osjeti da ga njegov učitelj izbjegava i da je namaz samo izgovor. Kad napokon završi s namazom, učitelj prijekorno pogleda Omera i reče: “Otkud ti znaš da se Bog, nakon što je bio zadovoljan borcima s Bedra i onima koji su se Poslaniku zakleli na vjernost, rasrdio na njih i dozvolio da ih se proklinje?!” “Nikad nisam čuo za nešto takvo!”, reče Omer, a učitelj ga upita: “A zašto, onda, proklinješ Alija?!” Omer tad kaza: “Izvanjavam se i činim tevbu Bogu zbog toga! Obećavam da se to više nikad neće ponoviti!”

Logične i smislene učiteljeve riječi dale su rezultata i snažno su utjecale na Omera. Sin Abdul-Azizov odlučio je da od tog dana nikad više ne spomene Alija, mir neka je na nj, po zlu. Međutim, i dalje je, igrajući se s djecom, na ulicama i bazarima slušao kako ljudi bez zadržke proklinju Alija, mir neka je na nj. Uskoro će se desiti još nešto što će Omera učvrstiti u njegovoj nakani.

Veliko priznanje

Naime, radi se o tome da je Omerov otac od strane središnje vlasti iz Šama bio postavljen za zapovjednika Medine, te je tako, kako je bilo uobičajeno, petkom na džuma-namaz u sklopu hutbe proklinjao Alija, mir neka je na nj, i završio ju je uvredama na račun Alija.

Jednog dana njegov sin Omer reče mu: “Oče, kad god držiš hutbu, raspravljaš o nečemu ili držiš govor, glas ti je snažan i siguran, rječit si i samouvjeren. Međutim, kad trebaš proklinjati Alija, jezik ti nekako zapije? Zašto je to tako?” Njegov otac reče: “Sine, zar si ti to primijetio?” “Jesam”, reče Omer, a onda njegov otac kaza: “Sine moj, kad bi ovi ljudi koji se okupljaju oko nas i sjede ispod minbera znali o Alijevim vrlinama ono što ja znam, oni bi se razišli od nas i potražili bi Alijevu djecu.”

Kad je Omer ibn Abdul-Aziz, kome su u ušima još zvonile učiteljeve riječi, čuo od svoga oca ovakvo priznanje, to ga je snažno potreslo i zakleo se sebi da će, ako se ikad domogne vlasti, ukinuti tu ružnu novotariju. Stoga, kad je 99. h. g. dobio hilafet, postupio je u skladu sa

²⁰ Ibn Ebul-Hadid, *Šerhi Nehdžul-belage*, priredio Muhammed Ebul-Fadl Ibrahim, prvo izdanje, Kairo, Dari ihjaul-kitabul-arabije, 1378. h.g., sv. 3, str. 57.

svojom starom željom i proglasom je naredio da se s minbera, umjesto proklinjanja Alija, mir neka je na nj, uči ajet: *Allah zahtijeva da se svačije pravo poštuje, dobro čini, i da se bližnjima udjeljuje, a razvrat i sve što je odvratno i nasilje zabranjuje; da pouku primite, On vas savjetuje.*²¹ Ovakav postupak naišao je na odobravanje naroda, a pjesnici i poznati govornici pohvalno su se izrazili o tome.²²

Povratak Fedeka Fatimin, mir neka je na nju, potomcima

Drugi važan korak koga je Omer ibn Abdul-Aziz poduzeo s ciljem ukidanja nepravde spram Poslanikove, blagoslov i mir neka je na nj i njegove, porodice bilo je vraćanje Fedeka potomcima Poslanikove voljene kćeri Fatime, mir neka je na nju.

Fedek je u historiji islama poznata i tužna priča, tako da joj se ovdje nećemo vraćati. Uglavnom, najkraće kazano, radi se o tome da je Poslanik zemljišni posjed zvani Fedek darovao za svoga života svojoj kćeri Fatimi, da bi nakon Poslanikove, blagoslov i mir neka je na nj i njegove, smrti, Ebu Bekr oduzeo Fatimi Zehri taj posjed i proglasio ga državnim imovinom. Otad je Fedek prelazio s jednog halife na drugog, dok ga Muavija nije poklonio Mervanu, Mervan ga je darovao svome sinu Abdul-Azizu, a poslije Abdul-Azizove smrti pripao je njegovom sinu Omeru. Omer ibn Abdul-Aziz predao je Fedek potomcima hazreti Fatime, rekavši: "Fedek pripada njima i Emevije nemaju pravu na njega." Nažalost, nakon njegove smrti, kad je hilafet preuzeo Jezid ibn Abdul-Melik, Fedek je ponovo oduzet Fatiminom potomstvu i našao se u vlasništvu Emevija.²³

Suduk u svojoj knjizi *Al-Khisal* prenosi da se Omer ibn Abdul-Aziz prilikom jednog putovanja u Medinu sreo s hazreti Bakirom, mir neka je na nj, i tom prilikom mu je povratio Fedek. Izgleda se da su ovakva Omerova nastojanja da ukloni neke od nepravdi nanesenih Poslanikovoju, blagoslov i mir neka je na nj i njegove, porodici učinila da Imam Bakir, mir neka je na nj, kaže: "Omer ibn Abdul-Aziz je čedan čovjek među Emevijama."²⁴

Vladavina Omera ibn Abdul-Aziza trajala je skoro dvije godine. Kažu da je umro tako što su ga Emevije otrovali.²⁵

Zabrana bilježenja hadisa

Među velike greške koje su se nakon Poslanikove, blagoslov i mir neka je na nj i njegove, smrti desile u islamskom društvu spada i jedna žalosna pojava koja je svojim ružnim i štetnim posljedicama dugo vremena opterećivala islamski svijet. Naime, riječ je o zabrani prenošenja, bilježenja i sabiranja hadisa.

Iako su Poslanikovi, blagoslov i mir neka je na nj i njegove, hadisi odnosno njegova kazivanja po važnosti odmah nakon Kur'ana Časnog i, nakon Knjige Nebeske, smatra ih se drugim vrelom islamskog nauka i kulture, te su hadisi i Kur'an nerazdvojivi, prvi i drugi halifa bili su suprotstavljeni bilježenju hadisa i, služeći se neosnovanim izgovorima, a ustvari iz političkih razloga, oštro su branili muslimanima svaku aktivnost na planu prenošenja i bilježenja hadisa. Halifa Ebu Bekr je rekao: "Ne prenosite ništa od Poslanika Božijeg, a ako vas neko pitanje zanima, među nama i vama je Knjiga Božija, pa njeno dozvoljeno smatrajte dozvoljenim, a njeno zabranjeno zabranjenim."²⁶

²¹ *An-Nahl*, 90.

²² Ibn Asir, *Al-Kamilu fil-tarih*, Bejrut, Dari Sadir, 1399. h.g., sv. 5, str. 42.; Mesudi, *Murudžul-zeheb*, Bejrut, Darul-Anadalu, sv. 3, str. 184.; Ibn Ebul-Hadid, *Šerhi Nehdžul-belage*, priredio Muhammed Ebul-Fadl Ibrahim, prvo izdanje, Kairo, Dari ihjaul-kitabul-arabije, 1378. h.g., sv. 3, str. 59.

²³ Ibn Vazih, *Ibid*, str. 50.

²⁴ Suyuti, *Ibid*, str. 230.

²⁵ Ibn Abdurabbah, *Al-Aqdul-ferid*, Darul-kitabul-'arabi, Bejrut 1403, sv. 4, str. 439.

²⁶ Šemsuddin Zehebi, *Tezkiretul-hifaz*, Darul-terasi-'arabiyye, Bejrut, sv. 1, str. 3.

Drugi halifa je, kako bi spriječio bilježenje Poslanikovih, blagoslov i mir neka je na nj i njegove, hadisa, u svojoj poslanici islamskim područjima rekao: “Ko god je zapisao neki hadis od Poslanika, neka ga uništi.”

Karza ibn Ka'b, jedan od poznatih Poslanikovih ashaba, priča: “Kad me Omer poslao u Irak, dio puta išao je sa mnom, pa mi reče: ‘Znaš li zašto te pratim?’ Rekoh: ‘Halifa me vjerovatno ispraća iz poštovanja što sam jedan od drugova Poslanika Božijeg.’ On reče: ‘Osim iz poštovanja, ispraćam te zato da bih ti dao neke savjete kojih ćeš se držati. Ideš u kraj gdje su ljudi prostore džamija i svoja sijela ispunili učenjem Kur'ana. Savjetujem ti da ih ostaviš da budu takvi i da ih ne navedeš na bavljenje hadisima, pa da se prenoseći hadise odvrte od Kur'ana. Uči ljudima Kur'an umjesto bilo kakvih riječi i kazivanja i spominji što manje Poslanikovih hadisa. A ja sam u tome uz tebe!’

Kad je Karza stigao u mjesto svog službovanja, tražili su od njega da im kazuje hadise, a on odgovori: ‘Halifa mi je zabranio da vam prenosim hadise.’”²⁷

Za vrijeme svog hilafeta, Omer je u jednom trenutku odlučio zapisivati Poslanikove, blagoslov i mir neka je na nj i njegove, hadise, a onda je, kako bi ostavio dojam slobode, poveo javnu raspravu u vezi s tim. Nakon mjesec dana promišljanja, našao je izgovor i narodu je objavio: “Sjetio sam se prijašnjih naroda koji su pisali neke knjige koje su ih odvratile od objavljene im Knjige. Zato nikada Knjigu Božiju neću pomiješati s nečim drugim.”

Halifa se u vezi s ovim nije zadovoljio samo savjetom i preporukom, već je strogo kažnjavao svakoga ko bi se usudio prenositi hadise. Tako je jednom Ibn Mesudu, Ebu Derdi i Ebu Zeru, trojici čuvenih ličnosti iz ranog perioda islama, rekao: “Kakve to hadise od Poslanika prenosite?”, a onda ih je dao zatvoriti i u zatvoru su ostali sve do Omerove smrti. Ovakva strogost učinila je da ostali muslimani nisu imali hrabrosti prenositi i bilježiti hadise.

Nenadoknadiva šteta

Ova ograničenja uzrokovala su da poslanički hadisi ostanu zarobljeni u prsima njihovih nositelja i muslimani su dugo vremena ostali uskraćeni za ovo veliko vrelo islamske kulture. Tako Ša'bi kaže: “Godinu dana družio sam se sa Omerovim sinom i od njega nikad, čak ni kao primjer, nisam čuo jedan Poslanikov hadis.” A Saib ibn Jezid kaže: “Putovao sam sa Sa'dom ibn Malikom od Medine do Mekke i cijelim putem nije mi prenio makar jedan Poslanikov hadis.”

Ova zabrana ostavila je tako loše posljedice po društvo da je Abdullah ibn Omer, iako je po Poslanikovom, blagoslov i mir neka je na nj i njegove, naređenju bilježio njegove riječi, zbog halifinog proglasa svoju knjigu tako krio da se među hadiskim zbirkama njegova knjiga nigdje ne spominje.

Ne treba ni reći da je šteta koju je islamu nanijela takva zabrana bila nenadoknadiva, jer bilježenje Poslanikovih hadisa prekinuto je na period dug skoro stotinu godina i te veličanstvene riječi među muslimanima nisu spominjane.

Najgore od svega je to što se ovakvom situacijom okoristila nekolicina plaćenika i lažaca, pa su laži i neutemeljene stvari koje su išle u prilog vlastodršcima predstavljali kao hadise. Naime, kad je dokaz bio sveden na ono što je zapamćeno ili čuto, prirodno je da je svako mogao svašta tvrditi, jer nije bilo knjige, sveska ili dokumenta na koji bi se moglo pozvati. Sigurno je da se u takvim uvjetima javlja desetine osoba kao što je Ebu Hurejre, onih koji su se, da bi ostvarili nezakonitu dobit, predstavljali istinskim muhadisima.

Ovakva situacija potrajala je do kraja prvog hidžretskog stoljeća, odnosno do hilafeta Omera ibn Abdul-Aziza (99-101. h.g.). Omer ibn Abdul-Aziz je učinio hrabar korak i ukinuo je tu ružnu novotariju, pa je podsticao ljude da prenose i bilježe hadise. U svom proglasu, kako bi ohrabrio i podstakao učenjake i prenositelje, on piše: “Prikupljajte i zapisujte Poslanikove

---

²⁷ Šemsuddin Zehebi, *Ibid*, str. 7

rijeći, jer plašim se da će učeni ljudi i prenosioci izumrijeti, pa će se svjetiljka znanja ugasiti.” Kako prenosi Buhari, Omer ibn Abdul-Aziz poslao je pismo sličnog sadržaja u Šam Ebu Bekru ibn Hazmu, koji je bio njegov namjesnik u Medini.

No, posao je tek bio na početku i trebalo je mnogo vremena kako bi se nadoknadilo zaostatak od jednog stoljeća, oživilo Poslanikove, blagoslov i mir neka je na nj i njegove, hadise i na papir stavilo ono što je postojalo kao pamćenje, a što je, opet, namjerno ili slučajno, često bilo pomiješano s neistinom.

S obzirom da je vladavina Omera ibn Abdul-Aziza trajala kratko, stvari nisu napredovale dovoljno brzo, jer nakon njega vlast su preuzeli Jezid ibn Abdul-Melik i Hišam ibn Abdul-Melik, a njihovu vlast nisu odveć zanimala pitanja islama i muslimana.

Neki pišu da je prvi ko je po naređenju Omera ibn Abdul-Aziza objedinio hadise bio Muhammed ibn Muslim ibn Šihab Zehri.

Svakako, treba imati na umu da iako je od vremena Omera ibn Abdul-Aziza prenošenje i bilježenje hadisa bilo slobodno, ipak, s jedne strane, u hadiske zbirke ušli su mnogi krivotvoreni hadisi nastali u prethodnim vremenima, a, s druge strane, zvanični muhadisi i pristalice vlasti klonili su se prenošenja hadisa koji su išli u korist Ehli-bejtu.

Neosnovana objašnjenja

Neizbježno se postavlja pitanje zašto je bilježenje hadisa uopće bilo zabranjeno i iz kog razloga je drugi halifa izdao onakav proglas? Svi znamo da su Poslanikovi hadisi dokaz poput Kur'ana i da su svi muslimani dužni slijediti ih. Kur'an o onome što Poslanik, blagoslov i mir neka je na nj i njegove, govori (bilo da se radi o kur'anskom tekstu odnosno riječima Božijim bilo da se radi o onome što je sam Poslanik, nadahnut iz svijeta Objave, kazao), tvrdi: *On ne govori po hiru svome – to je samo Objava koja mu se obznanjuje.*²⁸

Osim toga, Bog izričito Poslanikove riječi i naređenja postavlja kao obavezu pred muslimane, pa kaže: *Ono što vam Poslanik da uzmite, a ono što vam zabrani ostavite.*²⁹

Abdullah ibn Omer prenosi da je Poslanik, blagoslov i mir neka je na nj i njegove, pokazao na svoje usne, pa mu rekao: “O sine Omerov, kunem se Bogom u čijoj ruci je moj život da između ovo dvoje (dvije usne) ne izlazi ništa osim istina, pa zapisuj ono što govorim.”

Da li je, dakle, s obzirom na važnost koju Poslanikovi, blagoslov i mir neka je na nj i njegove, hadisi imaju jer se oni računaju kao siguran put da se muslimani upoznaju sa zbiljom islama, bilo ikakvog smisla u tome da drugi halifa spriječava bilježenje Poslanikovih hadisa i da u svome proglasu islamskim područjima kaže: “Svako ko je zabilježio Poslanikov hadis, mora ga uništiti!” (?) Da li je takav proglas u skladu s islamom, koji je uvijek na strani napretka i širenja znanja i nauke?

Kao odgovor na ovo pitanje, pristalice pokleklog hilafeta, razvili su vlastitu filozofija, pa kažu da je Ebu Bekr rekao da se bilježenje hadisa zabranjuje kako se hadisi ne bi pomiješali s Kur'anom.

Ovaj izgovor je toliko neosnovan da i ne zaslužuje odgovor. Naime, u trenutku kad je Poslanik, blagoslov i mir neka je na nj i njegove, preselio s ovog svijeta, svi kuranski ajeti i sure su bili zabilježeni jasno određeni. Pisari Objave i učaci Kur'ana su, posredstvom snažne sposobnosti pamćenja, sačuvali čitav Kur'an, i svi kur'anski ajeti i sure bili su tako jasno poredani i definirani da je bilo nemoguće oduzeti ili dodati Kur'anu jedno slovo. Da li je, onda, bilježenje hadisa moglo nanijeti ikakvu štetu Kur'anu?!

Osim toga, Kur'an Časni je svojom rječitošću, stilom, izrazom i strukturom tako vrhunaravan da mu nikakve druge riječi nisu slične, i nema tih riječi, ma o koliko izvanrednom govorniku se radilo, koje bi se moglo pomiješati s Kur'anom.

---

²⁸ *An-Nadžm*, 3-4.

²⁹ *Al-Hašr*, 6.

Riječi Zapovjednika vjernika, mir neka je na nj, zabilježene u *Nehdžul-belagi* ili Poslanikovi, blagoslov i mir neka je na nj i njegove, govori, vrhunac su rječitosti, smislenosti i ljepote izraza, ali nikada ih nećemo greškom zamijeniti s Kur'anom. Ajeti koje Zapovjednik vjernika, mir neka je na nj, citira u svojim govorima sijaju poput dragulja među njegovim riječima i sjaj im je veći od sjaja Alijevih riječi. Svaki čitalac koji je upoznat sa arapskim jezikom i njegovom strukturom i letimičnim pogledom će moći razlikovati Alijeve riječi i kur'anske ajete.

Politički motivi

Svjedočanstva dokazuju da je objava rečenog proglašenja bila ponukana političkim motivima odnosno da se na taj način htjelo anulirati veliku prednost koja je pripadala Zapovjedniku vjernika, mir neka je na nj. Naime, Zapovjednik vjernika je još za Poslanikovog, blagoslov i mi neka je na nj i njegove, života priredio knjige koje su sadržavale Poslanikove hadise i činjenice koje je Poslanik izrekao u pogledu različitih pitanja.

Da li je Poslanik, blagoslov i mir neka je na nj i njegove, zabranio bilježenje hadisa?

Posebno žalosno je što neki muhadisi zabranu bilježenja hadisa pripisuju samom Poslaniku, blagoslov i mir neka je na nj i njegove. Oni navode da je Poslanik rekao: “Ne pišite ništa od mene osim Kur'ana; ko god je zabilježio nešto osim Kur'ana mora to uništiti.”³⁰

Svjedočanstva dokazuju da ovakva tvrdnja nema osnova. Prvo, Zapovjednik vjernika, mir neka je na nj, zapisao je brojne Poslanikove hadise i ti njegovi zapisi prenosili su se među Imamima s koljena na koljeno. Da je Poslanik, blagoslov i mir neka je na nj i njegove, zabranio bilježenje hadisa, Ali, mir neka je na nj, sigurno nikad ne bi postupio suprotno njegovoj naredbi.

Drugo, u doba samog Poslanika odašiljana su pisma u vezi s različitim pitanjima vjerskih propisa, obaveza, parnica i političkih problema, a muhadisi i historičari su, preko pouzdanih izvora i dokumenata, zabilježili njihov sadržaj. Tek nekoliko tih pisama predstavljaju poziv ka principima islama, dok se veliki broj njih odnosi na pitanja poput krivičnih propisa, kazni za određene prestupe, vjerske propise i obaveze. Kako onda povjerovati da je Poslanik, mir i blagoslov neka je na nj i njegove, zabranio da se bilježi išta osim Kur'ana, dok je, s druge strane, pred njegovim očima pisano 300 pisama – od kojih je, skupa sa svim pojedinostima, njih 216 nama na raspolaganju – i nije se usprotivio tome?!

Šiiti – utemeljitelji sabiranja hadisa

Na svu sreću, šiiti su još za života Poslanika islama poduzeli mnogo u vezi s ovim pitanjem, te su, slijedeći Zapovjednika vjernika, mir neka je na nj, prvi počeli prenositi, bilježiti i sabirati hadise, i iza sebe su ostavili dragocjena djela i vrijedne zbirke predaja i hadisa.

Ali, mir neka je na nj, bio je prvi ko je sakupio hadise Poslanika Božijeg. Poslanik islama kazivao bi hadise, a Ali, mir neka je na nj, bi ih zapisivao i priređivao kao knjigu. Ova knjiga je nakon Alija bila u posjedu Imama, mir neka je na nj, dok nije stigla do Imama Bakira, mir neka je na nj. Jednom Hakem ibn Utejba vidje tu knjigu kod Imama Bakira, mir neka je na nj. Naime, on se oko nekog pitanja sporio s Imamom Bakirom, a onda Imam donese tu knjigu, pokaza mu hadis koji se odnosio na sporno pitanje i reče: “Ovo je pisao Ali, a diktirao Poslanik Božiji.”

Osim toga, Zapovjednik vjernika, mir neka je na nj, priredio je i knjigu o krivičnim propisima, koju je nazivao Sahifa i nosio ju je kao svitak pripasanu uz svoju sablju. Od njega se prenosi da

³⁰ Ahmed Hanbel, *Musned*, Darul-fikr, Bejrut, sv. 3, str. 12.; Abdullah Darimi, sv. 1 str. 119.

je rekao: “Kod nas nema druge knjige osim Knjige Božije i ove Sahife.” Sahifa je sadržavala precizne šerijatske odredbe u pogledu kazni za počinjena nedjela i prekršaje.

Ove riječi Zapovjednika vjernika, mir neka je na nj, u vezi sa Sahifom jasno pokazuju da u to vrijeme nije bilo nikakve zapisane knjige osim Kur'ana, a Ali, mir neka je na nj, prvi je prireživač knjiga hadisa i fikha. Sujuti Alija i njegovog sina Hasana, mir neka je na njih, ubraja među pobornike zapisivanja hadisa.

Ako sunitska zajednica, kao rezultat novotarije o zabrani pisanja hadisa, čitavo stoljeće ili više nije bilježila Poslanikove hadise, srećom je šiitska zajednica poduzimala korake u vezi s tim. Naime, još za života samog Poslanika, blagoslov i mir neka je na nj i njegove, pored Alija, mir neka je na nj, Ebu Rafi, jedan od Poslanikovih ashaba i Alijevih simpatizera, sastavio je knjigu pod naslovom *Ves-sunnen vel-ahkam vel-qadaya*, u kojoj je sabrao osobite propise i tradicije u vezi s različitim pitanjima islama poput namaz, posta, zekata, hadždža i parničnih pitanja, tako da ovu knjigu možemo smatrati i prvim hadiskim djelom sačinjenim od jednog ashaba, ali i prvom knjigom koja se bavila fikhom. Ebu Rafi pisao je ovu knjigu u vrijeme kad se bilježenje Poslanikovih, blagoslov i mir neka je na nj i njegove, hadisa i kazivanja od strane vlasti smatralo golemim prekršajem.³¹

Nakon Ebu Rafija, šiitski autori su još u to vrijeme zabrane bilježenja hadisa, sakupljali i zapisivali islamske predaje, i na taj način su riječi svojih predvodnika sačuvali od zloupotrebe i iskrivljavanja kroz vrijeme. Taj proces trajao je od vremena Zapovjednika vjernika, mir neka je na nj, do vremena petog Imama, a u doba hazreti Bakira, mir neka je na nj, ostvario je izvanredan napredak, tako da kad je Omer ibn Abdul-Aziz zatražio da se hadisi sakupljaju i bilježe, svaki od drugova i učenika petog Imama sačuvao je već hiljade hadisa.³²

Muhammed ibn Muslim, važna ličnost među šiitima i ugledan prenositelj predaja, odličan je primjer izuzetnog učenika petog Imama u području hadisa i fikha. Bio je iz Kufe, a tokom četiri godine boravka u Medini pridružio se Imamu Bakiru, mir neka je na nj, a nakon njega je bio u službi Imama Sadika, mir neka je na nj, te se izuzetno okoristio učenishtvom kod ove dvojice velikih predvodnika. On kaže: “Pitao bih Imama Bakira, mir neka je na nj, o svakoj stvari koja bi mi pala na pamet, i dobio bih od njega odgovor. Tako sam od petog Imama čuo trideset hiljada hadisa i još šesnaest hiljada od Imama Sadika, mir neka je na nj.”

Muhammed ibn Muslim autor je knjige *Erbe'amat mese'le* (Četiristo pitanja) koja, izgleda, sadrži odgovore na četiristo pitanja koja je postavljao petom i šestom Imamu.³³

Džabir ibn Jezid Džafi također je učenik škole Imama Bakira, mir neka je na nj. Također je iz Kufe, a u Medinu je doselio kako bi bio blizu Imamu Bakiru, mir neka je na nj, te je tako, kroz izvanrednu školu petoga Imama, dosegao visok stupanj učenosti. Koristeći se izvanrednim znanjima i naukom petog Imama, Džabir je iza sebe ostavio brojne knjige i pisana djela koja dodatno svjedoče o obzirnosti šiita spram pitanja sabiranja hadisa i prikupljanja znanja o islamu. Sljedeće knjige su Džabirova djela:

1. Knjiga o tefsiru;
2. Knjiga rijetkosti;
3. Knjiga vrlina;
4. Knjiga o Bici oko deve;
5. Knjiga o bici na Siffinu;

³¹ O sabiranju i priređivanju zbirki hadisa pogledati: Džafer Subhani, *Buhusi fil-melal vel-nelal*, Iran 1410, sv. 1, str. 58-72.

³² Dželaluddin Abdurahman Suyuti, koji neke sunite nastoji predstaviti kao utemeljitelje islamskih znanosti, piše: „Prvi koji je napisao knjigu o fikhu bio je Ebu Hanifa.“ Međutim, Ebu Hanifa je rođen 100., a umro je 150 h.g., dok je Ebu Rafi' umro 60 godina prije Ebu Hanifinog rođenja. (Sejjid Hasan Sadr, *Tasisi šije'til-'ulumul-islami*, Menshureti-'ilmi, Tehran, str. 298.). Prema tome, u sunitskom svijetu sa bavljenjem fikhom i hadisima otpočelo se početkom drugog hidžretskog stoljeća, dok su se šiijjski velikani time bavili od prvih dana islama.

³³ Šerefuddin, Sejjid Abdhusein, *Mu'alifatil shi'e dar sadrul-islam*, Nejah, tehran, str. 64.

6. Knjiga o Bici na Nehrevanu;
7. Knjiga o pogibiji Zapovjednika vjernika, mir neka je na nj;
8. Knjiga o pogibiji Huseina, mir neka je na nj.³⁴

Jeziđ ibn Abdul-Melik

Nakon smrti Omera ibn Abdul-Aziza, na scenu je stupio Jeziđ ibn Abdul-Melik. Jeziđ bijaše čovjek sklon užicima i provodu, nemarna osoba i nimalo nije držao do etičkih i vjerskih principa. Stoga se period njegove vladavine smatra jednim od najgorih i najmračnijih perioda vlasti Emevija. Za njegove vlasti nije se desila nikakva značajnija vojna pobjeda i nikakav za islamsko društvo važan događaj.

On je za vrijeme vladavine Omera ibn Abdul-Aziza određen za prijestolonaslijednika i, pretvarajući se i glumatajući, uspijevao se predstavljati u krivom svjetlu, tako da je čak stekao i naklonost javnosti. Stoga je njegov hilafet sprva bio prihvaćen među narodom, naročito zato što je na početku vladavine Jeziđ objavio kako će nastaviti način vladavine prethodnog halife. Takvo obećanje nudilo je nadu narodu koji je za vladavine Omera ibn Abdul-Aziza osjetio okus istine i pravde (makar relativno i na kratko vrijeme). Međutim, uskoro su ta očekivanja pretvorena u razočarenje i beznađe, jer već nakon nekoliko dana vladavine, Jeziđ je promijenio svoje ponašanje i sva njegova obećanja pokazala su se ispraznim.

Lažna svjedočenja

Kako bi opravdao svoja nedolična djela i prikazao se čistim od svakog grijeha i opačine, Jeziđ je, uz prijetnje i nuđenje lažnih obećanja, naveo četrdeset uglednih staraca da posvjedoče kako je on čist od grijeha i zala. Njih četrdeset posvjedočili su, tako, da se halifi ne može pripisati nikakvo zlo i nasilje.³⁵

Naravno, njihovo svjedočenje nije se desilo tek tako i bilo je dio emevijske politike kojom se nastojalo osnažiti njihovu vlast. Jer, kako bi ostvarili svoje političke ciljeve, Emevije su stvorili posebnu idejnu zajednicu poznatu kao murđžije³⁶ koja je svojim aktivnostima trebala pružiti vjersko pokriće emevijskoj vlasti.

Takve skupine, posve u službi emevijske vlasti, specifičnim tumačenjima i naizgled vjerskim objašnjenjima pravdale su neislamske postupke emevijske vlasti.

Ibn Kutejba Dineveri piše: "Jeziđ je sprva, zahvaljujući svom prijetvornom moralu, bio omiljen među Kurejšijama, i da je, pošto je došao na vlast, nastavio da se ponaša poput Omera ibn Abdul-Aziza, ljudi ne bi imali ništa protiv njega. Međutim, suprotno svim očekivanjima, on je dolaskom na vlast potpuno promijenio svoje ponašanje i očito je slijedio ružne postupke svog brata Velida. Njegovo ponašanje izazvalo je talas nezadovoljstva kod muslimana, tako da su ljudi odlučili da ga skinu s mjesta halife. Jeziđ je u dobroj mjeri bio neosjetljiv spram prava i zahtjeva naroda, tako da je skupina Kurejšija, čak i neke Emevije, protestirala protiv njegovih postupaka.

Umjesto da poslušati kritike ljudi i promijeniti svoje ponašanje, Jeziđ je postao još stroži i okrutniji, pa je u javnosti optužio neke kurejšijske uglednike i emevijske prvake za pripremu pobune i državnog udara, te je naredio svom amidži Muhammedu ibn Mervanu da ih pohaspi i baci u zatvor. U zatvoru su ostali skoro dvije godine, a onda ih je Ibn Mervan otrovao i tako uklonio.

³⁴ Šerefuddin, *Ibid*, str. 63.

³⁵ Suyuti, *Tarihul-hulefa*, Mektebetu-musna, Bagdad 1383, str. 246.

³⁶ Murđžije su bili sekta koja je smatrala da je iman posve stvar srčanog uvjerenja, i da zato nikakav grijeh ili neislamski postupak ne može biti u koliziji s imanom.

Osim ovih, Jezid je pohaspiso još skoro tridesetoricu Kurejšija, pa nakon što ih je kaznio golemim novčanim kaznama, oduzeo im imetak i imovinu, izložio ih je mučenju, a onda ih poslao u izgnanstvo po periferiji Šama i drugih pokrajina, gdje su živjeli u siromaštvu i oskudici. Jezid se nije zadovoljio time, već je naredio da se sve koji su imali kontakta s njima povješa pod optužbom za učešće u pobuni i ustanku protiv vlasti.”

Muzika i kocka

Prethodne emevijske halife su u trenucima dokolice običavali slušati predaje o nekadašnjim bojevima i kaside koje su govorile o hrabrosti starih Arapa, no kasnije halife, među njima i Jezid ibn Abdul-Melik, slušanje takvih kadisa i poezije zamijenili su muzikom koja se izvodila na noćnim dvorskim gozbama. Tako je muzika i pjesma preuzela mjesto poezije o bojevima i junačkim djelima.

Hišam ibn Abdul-Melik

Hišam bijaše pohlepan, prijeke naravi, grub, tiranin i nemilosrdan.³⁷ Nastojao je nagomilati što više novca, imetka i građevina. Za njegove vladavine neki zanati su iznapredovali. Budući da on bijaše grub i nemilosrdan čovjek, život ljudi postade za njegove vlasti još teži, u društvu je bilo sve manje humanizma i ljudske solidarnosti, nestade običaja da se čini dobro tako da niko nije bio osjetljiv prema drugome i spreman pomoći.³⁸

Utjecaj nemoralna i izopačenosti

Sejjid Emir Ali, poznati historičar i učenjak, dobro je oslikao društveno-političku situaciju islamskog društva u to vrijeme i jasno prikazao Hišamov moral i ponašanje:

“Smrću Jezida drugog, hilafet pripade njegovom bratu Hišamu. On se domogao hilafeta u vrijeme kad su ugašene unutrašnje bune i pokreti i kad je ugasla vatra vanjskih ratova. U to vrijeme, sa sjevera su plemena Turkmena i Hazara vršila pritisak na središnju vlast, dok su na istoku abasidski prvaci tajno vršili pripreme za obaranje emevijske vlasti. Unutar zemlje, pak, plamtila je vatra srdžbe i mržnje haridžija, koji bijahu hrabri i ratoborni ljudi.

U svim tim sukobima, najbolji arapski mladići izginuli su u ratovima s vanjskim neprijateljima ili su postali žrtve pesimistične i zlonamjerne politike iskvarenog dvora. Jer, zbog slijepog pouzdanja predašnjeg halife u svoje vezire i dvorjane, vlast i moć pali su u ruke sebičnih i nedostojnih osoba koje su zbog svoje nesposobnosti, slabosti i lošeg upravljanja zemljom bile omražene među narodom.

Svakako, bilo je i, za na prste nabrojati, velikih ljudi i uglednih ličnosti koje su krajnjim naporima i gorljivo nastojali odgovoriti na svoje teške dužnosti i obaveze. Međutim, među narodom je slabila osjetljivost spram vjere, dok je među dvorskim službenicima i činionicima ovisnim o vlasti brige za vjeru nestalo. Naime, uglavnom se radilo o ljudima koji nisu imali drugoga cilja osim osigurati svoje lične interese.

U tim opasnim vremenima, islamskom društvu trebala je snažna ruka koja bi zaluljanu lađu vlasti mogla spasiti od potonuća. Prirodno je, stoga, da su Hišamu trebali kvaliteti i sposobnosti pomoću kojih bi mogao riješiti teškoće i probleme koji su sa svih strana okruživali islamsko društvo.

Nema sumnje u to da je Hišam bio bolji od prethodnog halife (Jezida). Međutim, u Hišamovo doba dvor je bio sačinjen od nečistih elemenata, čestitost i ozbiljnost zamijenjeni su

³⁷ Ibn Vazih, *Tarihi Jaqubi*, Menshureti mektebetul-haydariyye, Nedžef 1384, sv. 3, str. 70.

³⁸ Mesudi, *Murudžul-zeheb*, Darul-Andalus, Bejrut, sv. 3, str. 205.

nemarnošću i odanošću strastima, dok je društvo patilo pod vođstvom osoba koje su bile pravi društveni paraziti.

Tako je Hišamova prekomjerna strogost došla do granica divljaštva, a njegova sklonost ka užicama prerasla je u pohlepu, a neki od njegovih moralnih i ljudskih nedostataka situaciju su činili još težom. Naime, on je bio osoba uskih pogleda, tvrdoglav, sumnjičav i pesimista. Stoga nije imao povjerenja ni u koga, te se, kako bi razotkrio i spriječio zavjere protiv sebe, koristio metodama uhođenja i špijuniranja. No, budući da je bio veoma lahkovjeran, zbog loše riječi ili krive pomisli stradavali su najbolji ljudi u zemlji. Ta krajnja nepovjerljivost imala je gorke posljedice po mnoge vojne zapovjednike i upravitelje provincija.”³⁹

Imam Bakir, mir neka je na nj, u Šamu

Jedan od posebno važnih i izuzetnih događaja u životu petog Imama bilo je njegovo putovanje u Šam. Hišam ibn Abdul-Melik, jedan od halifa savremenika Imama Bakira, mir neka je na nj, bio je stalno zabrinut Imamovom omiljenošću i izvanrednim položajem koga je među ljudima uživao. Budući da je znao da kod njegovih sljedbenika on uživa status Imama, uvijek je nastojao ograničiti njegov duhovni utjecaj i umanjiti broj njegovih sljedbenika.

Jedne godine kad je Imam Bakir, mir neka je na nj, u pratnji svog dragog sina Džafera ibn Muhammeda, mir neka je na nj, obavljao posjetu Kući Božijoj, i Hišam odluči obaviti hadždž. U danima hadždža, hazreti Sadik, mir neka je na nj, skupini muslimana održao je govor o vrlinama i imamatu Ehli-bejta, mir neka je na njih, što, preko doušnika, odmah dođe do Hišamovih ušiju. Hišamu, koji je Imama Bakira, mir neka je na nj, uvijek doživljavao kao opasnost po svoju vlast, teško pade taj govor, ali, valjda iz opreza, ne htjede u danima hadždža uznemiravati Imama i njegovog sina. Kad se, međutim, vrati u svoju prijestonicu (Damask), Hišam naredi svom namjesniku u Medini da mu pošalje Imama Bakira i njegovog sina Džafera ibn Muhammeda u Damask.

Imam je, tako, skupa sa svojim poštovanim sinom, morao napustiti Medinu i zaputiti se u Damask. Kako bi naizgled pokazao svoje poštovanje prema Imamu i ukazao dostojanstvo njegovom položaju, Hišam reče da će se s njim sresti tek za tri dana. Možda je sebi htio dati tri dana vremena da se pripremi za sučeljavanje s Imamom, mir neka je na nj, i pripremiti plan kako da umanjí Imamov ugled među narodom.

Takmičenje u streljaštvu

Svakako, da je na Hišamovom dvoru bilo ugledne uleme, učenjaka i govornika, mogao ih je okupiti i zakazati javnu naučnu raspravu na dvoru. Međutim, budući da na dvoru emevijskih vladara – pa tako i Hišamovom – uglavnom nije bilo takvih učenjaka, već su pripovjedači i pjesnici koji su vladarima pjevali pohvalnice, zazuzeli njihovo mjesto, Hišamu ni na kraj pamti nije bilo da organizira takav skup. Odlično je znao da se u tom slučaju niko od njegovih dvorjana u raspravi neće moći nositi sa Imamom Bakikom, mir neka je na nj, te zato odluči da ovoj stvari pristupi na drugi način, onaj koji će, kako je mislio, njemu osigurati pobjedu.

I tako, koliko god to bilo čudno, Hišam odluči da upriliči takmičenje u streljaštvu! Predvidio je da i Imam, mir neka je na nj, učestvuje u tom takmičenju, štaviše očekivao je da nakon poraza na tom takmičenju Imam izgubi ugled u narodu! Zato, prije nego je Imam, mir neka je na nj, stigao na dvor halife, Hišam naredi nekim dvorjanima da postave metu i počnu je gađati strijelama. Imam Bakir, mir neka je na nj, stiže na dvor i neko vrijeme sjedio je mirno na svome mjestu. Tad mu Hišam priđe i reče: “Želite li učestvovati na takmičenju u streljaštvu?” Imam odgovori: “Žao mi je, ali ja sam već star i prošla su vremena kad sam se bavio streljaštvom.” Hišam je, međutim, navaljivao, insistirao i zaklinjao Imama, a istovremeno

³⁹ Sejjid Amir Ali, Ibid, str. 139.

dade znak jednom od emevijskih uglednika da pruži Imamu luk i strijelju. Imam, mir neka je na nj, pruži ruku, uze luk, stavi strijelju u njega, nanišani i pogodi tačno u sredinu mete. Onda stavi drugu strijelju u luk, ispali je i ova strijela pogodi onu koja je bila zabijena u središte mete i rascijepi je na pola. Treća strijela pogodi, opet, prethodnu. I tako redom, devet strijela pogađale su u središte mete rascijepujući onu prethodnu na pola.

Ovaj čudesni događaj utjecao je na sve prisutne, sa svih strana čuli su se uzvici divljenja i odobravanja. Hišam, čiji računi su sad očito bili pomršeni i čiji planovi su pali u vodu, i sam je bio zadivljen, pa, makar i mimo volje, reče: “Čestitam, o Ebu Džafere! Najbolji si strijelac među Arapima i ne-Arapima! A govorio si da si već ostario?!” Onda Hišam obori glavu i neko vrijeme počuta. Onda Imama Bakira i njegovog poštovanog sina posadi na posebno mjesto pored sebe, ukaza im osobito poštovanje, a onda se obrati Imamu: “Zahvaljujući tome što imaju tebe, Kurejšije su dostojne prvenstva među Arapima i ne-Arapima. Ko te naučio da ovako gađaš i koliko dugo si vježbao streljaštvo?” Imam, mir neka je na nj, odgovori: “Znaš da je kod Medinjana običaj baviti se time. Tako sam se i ja u mladosti neko vrijeme zanimao za to, poslije sam se prestao time baviti. No, danas, budući da si toliko navaljivao, prihvatilo sam.”

Hišam, onda, upita: “Je li i Džafer (hazreti Sadik) vješt u streljaštvu poput tebe?” Mi smo porodica kod koje je usavršena vjera i upotpunjena blagodat, baš kao što kaže ajet: *Danas sam vam vjeru vašu usavršio...* Mi to naslijedujemo jedni od drugih (velajet i imamat), i Zemlja nikada neće ostati bez takve osobe (dokaza Božijeg).”⁴⁰

Rasprava sa kršćanskim biskupom

Iako na Hišamovom dvoru nije postojalo neophodno okruženje u kome bi izvanredna učenost petog Imama došla do izražaja, ipak, sretnim slučajem, prije nego je Imam, mir neka je na nj, napustio Damask, pružila se lijepa prilika koju je Imam iskoristio da osvijesti ljude, upozna ih s vlastitom veličinom i učenošću i tako stekne privrženike u Šamu. Radilo se, naime, o sljedećem:

S obzirom da više nije imao razloga da dalje uznemirava petog Imama, mir neka je na nj, Hišam mu dopusti da se vrati u Medinu. Dok je Imam, mir neka je na nj, sa svojim poštovanim sinom izlazio sa halifinog dvora, na trgu nasuprot ulaza u dvorac primjeti veću skupinu ljudi koji su sjedili na tlu. Imama to zainteresira, pa mu neko reče da se radi o kršćanskim svećenicima i monasima koji su se okupili radi svog velikog godišnjeg skupa, pa sad, prema svom običaju, čekaju velikog biskupa koji će im odgovoriti na sva pitanja i probleme s kojima su se suočili tokom godine. Imam, mir neka je na nj, priključi se skupu i sjede među masu u kojoj ga niko nije poznavao. Doušnici odmah javiše Hišamu šta se dešava, i on posla jednog svog službenika da se pridruži skupu i prati događanja.

Uskoro se pojavi i veliki biskup, starac u podmaklim godinama, te se, uz izraze poštovanja okupljenih, pridruži skupu. Onda pogleda po okupljenima, i, pošto mu upravo Imam Bakir, mir neka je na nj, privuče pažnju, obrati se Imamu: “Jesi li kršćanin ili musliman?” “Musliman sam”, odgovori Imam. “Jesi li njihov učen čovjek ili neznalica?”, upita biskup ponovo, a Imam kaza: “Ne spadam među neznalice.” “Da ja prvi postavim pitanje ili ćeš ti pitati?”, upita sad biskup, a Imam reče: “Ako ti je po volji, ti pitaj prvi.” Biskup tad upita: “Na temelju čega vi muslimani tvrdite da će ljudi u Džennetu jesti i piti, ali neće vršiti nuždu? Imate li na ovom svijetu kakav jasan primjer ili dokaz da je to moguće?” Imam, mir neka je na nj, odgovori: “Naravno da imamo. Jasan primjer jeste plod u utrobi majke; on se u majčinoj utrobi hrani, ali ne obavlja nuždu.” Biskup tad reče: “Izvanredno! Ali kazao si da ne spadaš među učene?”, a Imam odgovori: “Nisam rekao tako, već sam kazao da ne spadam

⁴⁰ Muhammed ibn Džerir ibn Rustam Taberi, *Dela'ilul-imamet*, Menshurati-haydariyye, Nedžef 1383, str. 105.

među neznalice.” “Imam još jedno pitanje”, reče biskup, a Imam kaza: “Samo pitaj.” Tad biskup upita: “Na temelju čega vjerujete da se džennetska voća i blagodati nikad ne umanjuju, i da, ma koliko se koristili njima, uvijek ih je isto i jednako traju? Ima li na ovom svijetu jasan primjer za to?” Imam, mir neka je na nj, odgovori: “Da, jasan primjer u ovom osjetilnom svijetu jeste vatra. Ako sa jednog plamena zapališ stotinu svijeća, plamen vatre s koje ih pališ time se neće umanjiti.”

I tako je biskup pitao sve što mu je padalo na pamet, i na svako pitanje bi dobio zadovoljavajući odgovor. Biskup shvati da je nemoćan pred Imamom, sneveseli se i veoma naljuti, pa reče: “O ljudi, doveli ste ovdje najvećeg učenjaka, onoga koji stvari vjere poznaje bolje od mene, kako biste mene ponizili i kako bi muslimani rekli da su njihovi učenjaci bolji i učeniji od nas! Kunem se Bogom, neću vam se više obraćati, i budem li živ i naredne godine, nećete me vidjeti ovdje među vama!” To reče, pa ustade i napusti skup.

Zlonamjerne optužbe

Priča o ovom događaju brzo se proširi Damaskom i u cijelom Šamu izazva talas radosti i oduševljenja. Umjesto da bude obradovan ovom izvanrednom pobjedom Imama Bakira, mir neka je na nj, u srazu sa sljedbenicima druge vjere, Hišam se uplaši da će Imamov duhovni ugled još više porasti, te, šaljući Imamu darove kao izraz navodnog poštovanja, poruči mu da još istog dana napusti Damask. Usto, srdit zbog naučne pobjede koju je Imam, mir neka je na nj, ostvario, Hišam pokuša povrijediti njegov naučni i društveni ugled, pa ovog najvišeg islamskog predvodnika optuži za sklonost ka kršćanstvu! Stoga je nekim svojim namjesnicima (naprimjer namjesniku grada Medaina) pisao ovako:

“Muhammed ibn Ali, sin Ebu Turabov, došao je kod mene sa svojim sinom. Kad sam ih poslao natrag u Medinu, otišli su kršćanskim svećenicima i pridružili su im se, pokazujući sklonost ka kršćanstvu. (!!!) Međutim, zarad srodstva koje imam s njima, napravio sam se slijepim za njihov grijeh. Kad ova dvojica stignu u vaš grad, objavite narodu da sam zgrožen njihovim činom.”

Međutim, Hišamov besmisleni trud da prikrije istinu nije dao rezultata, i, iako su građani spomenutog grada prvo nasjeli na Hišamovu propagandu, kad su uvidjeli dokaze i znakove imamata, shvatili su veličinu i stvarni stupanj petog Imama. Tako se putovanje koje je počelo pod prisilom i prijetnjama pretvorilo u plodonosno i donijelo je važne rezultate.⁴¹

Rasprave Imama Bakira, mir neka je na nj

U vrijeme imamata hazreti Bakira, mir neka je na nj, aktivno su djelovale brojne vjerske sljedbe, političke i religijske skupine poput mutezilita, haridžija ili murdžija, a Imam Bakir, mir neka je na nj, poput kakve postojane brane, predstavljao je prepreku utjecajima krivih učenja, te je, kroz raspave koje je vodio za prvacima ovih skupina, obarao temelje njihovih ideja i uvjerenja i dokazivao neodrživost njihovih stavova. Ovdje ćemo, primjera radi, poštovanim čitateljima prenijeti Imamovu, mir neka je na nj, raspravu sa Nafijem ibn Erzakom, jednim od haridžijskih prvaka.

Nafi je jednom prilikom došao kod Imama i postavio mu neka pitanja u vezi s halalom i haramom. Imam mu pruži odgovore, a tokom razgovora mu reče:

---

⁴¹ O putovanju Imama Bakira, mir neka je na nj, u Šam više pogledati kod Muhammeda ibn Džerira ibn Rustema Taberija u *Dela'ilul-imamet* (str. 105-107), te kod Sejjida Ibn Tavusa u *Imanul-ikhsar* (str. 62.), te također u Medžlisi, Muhammed Bakir, *Biharul-Anvar*, Darul-kitabi islamiyye, Tehran, sv.64, str. 308-313.

“Ovim marikinima (onima koji su otpali od vjere) kaži: Zašto odvojiti se od Zapovjednika vjernika, mir neka je na nj, smatrate dopuštenim, iako ste ranije prolijevali krv boreći se uz njega i pokoravajući mu se, a prijateljstvo s njim smatrali ste načinom približavanja Bogu?!”

A onda Imam, mir neka je na nj, nastavi: “Oni će ti reći da je on postavio sudiju u vezi sa vjerom Božijom. A ti im kaži da je Bog u šerijatu Poslanika Njegovog dva puta postavio dvojicu ljudi kao sudije. Prvi put kad se radi o razdoru između muža i žene, kako je kazano: *A ako se bojite razdora između njih dvoje, onda pošaljite jednog presuditelja iz njegove, a jednog presuditelja iz njezine porodice. Ako oni žele izmirenje, Allah će ih pomiriti jer Allah sve zna i o svemu je obaviješten!*⁴²

Drugi slučaj jeste presuđivanje Sa'da ibn Mu'aza koga je Poslanik islama postavio za sudiju između njega i židovskog plemena Benu Kurejza, i on je presudio u skladu s propisima Božijim.”

Potom Imam nastavi: “Zar ne znate da je Zapovjednik vjernika prihvatio presuđivanje uz uvjet da dvojica sudija sude u skadu s Kur'anom i da ne prekoračuju granice Kur'ana, te je kao uvjet postavio da će presuda biti nevažeća ako bude izlazila iz okvira Kur'ana? Kad su Zapovjedniku vjernika rekli: ‘Sudija koga si ti odredio donio je presudu na tvoju štetu!’, on je rekao: ‘Nisam njega nego sam Knjigu Božiju odredio za sudiju!’ Kako, onda, marikini presudu Kur'ana i odbacivanje onoga što nije u skladu s Kur'anom smatraju zabludom, a ne smatraju zabludom svoju novotariju i otpadništvo?!”

Nafi ibn Erzak, pošto sasluša ovo objašnjenje, reče: “Kunem se Bogom, ovakvo objašnjenje dosad nisam čuo niti mi je padalo na pamet! Ako Bog da, upravo je ovo istina!”⁴³

---

⁴² *An-Nisa'*, 35.

⁴³ Taberisi, *Ihtidžadž*, sv. 2, str. 176.